

Łomża, 27.10.2024

dr hab. n. med. Małgorzata Knaś-Dawidziuk, prof. AŁ

Wydział Nauk o Zdrowiu

Akademia Łomżyńska

Ocena rozprawy doktorskiej

mgr Anny Grajewskiej

pt. „Aspekty kliniczne i ekonomiczne zaburzeń depresyjnych u chorych na łuszczycę”.

Zdrowie uzależnione jest od wielu czynników m.in. fizycznych, psychicznych, emocjonalnych, społecznych czy gospodarczych. Aby ludzie mogli mówić o sobie, że są zdrowi powinni mieć zapewnione odpowiednie warunki bytowe, materialne i społeczne. Jednym z mierników pozytywnych zdrowia ludności (ang. *Positive Measures of Population Health*) jest jakość życia, czyli subiektywna ocena człowieka dotycząca jego bardzo szeroko pojętej sytuacji życiowej w odniesieniu do jego systemu wartości, celów, oczekiwań i zainteresowań. Szczegółowiej podchodząc do tematu zdefiniowano pojęcie jakości życia uwarunkowanej stanem zdrowia (ang. *Health Related Quality of Life*) jako subiektywną ocenę człowieka/chorego dotyczącą wpływu schorzenia i jego leczenia na funkcjonowanie i samopoczucie pacjenta. Dzięki standaryzowanym narzędziom ankietowym badacze mogą oceniać jak choroba wpływa na postrzeganie przez pacjenta tematu zdrowia, jego ochronę i skuteczność zmagania się z chorobą. Łuszczycą jako chorobą przewlekłą, trudną do leczenia, nawrotową i dającą, poza wewnętrznymi dolegliwościami odczuwalnymi tylko przez pacjenta, dolegliwości zauważalne przez najbliższe dla pacjenta otoczenie, ma wpływ na stan zdrowia psychicznego chorego i jego postrzeganie w zakresie jakości życia uwarunkowanej stanem zdrowia i szeroko pojętej jego ogólnej jakości życia. Wszelkie próby medyczne i ekonomiczne pomocy pacjentom, które pozwolą na poprawę stanu psychicznego i jednocześnie na podniesienie poziomu jakości życia pacjentów z czynną chorobą łuszczycową, ułatwią walkę z chorobą, przesuając na skali zdrowie-choroba zadowolenie pacjenta w kierunku bieguna zdrowia, co jest niebywale potrzebne w całym procesie leczenia. Dlatego uważam, że jest to

bardzo ważny temat badawczy, który pomoże nakreślić kierunki w niesieniu pomocy i poprawie wszystkich aspektów życia pacjentów z łuszczycą.

Przedłożona do oceny rozprawa doktorska Pani mgr Anny Grajewskiej jest 284 stronicową pracą, zawierającą 112 tabel, 134 ryciny i 191 pozycji piśmiennictwa. Struktura rozprawy jest typowa dla prac doktorskich.

W rozdziale „Wstęp”, mieszczącym się na 104 stronach i stanowiącym prawie 37% rozprawy, Doktorantka bardzo szczegółowo przybliżyła etiopatogenezę łuszczycy wraz z wnikliwym opisem procesów prowadzących do cierpienia pacjenta, zarówno fizycznego, jak i psychicznego. Doktorantka szeroko opisała sposoby leczenia łuszczycy oraz możliwy wpływ choroby na psychiczny stan pacjenta wraz ze szczegółowym opisem możliwych zaburzeń depresyjnych i ich leczenia. Wielowątkowo podeszła również do zagadnień ekonomicznych związanych z tymi jednostkami chorobowymi. O szczególności opisu powyższych zagadnień świadczy wykorzystanie w tym rozdziale 156 ze 191 cytowanych w pracy pozycji piśmienniczych.

W rozdziale „Cele pracy” Doktorantka postawiła sobie za głowy cel analizę i ocenę wybranych aspektów związanych z przebiegiem łuszczycy w ujęciu klinicznym, ekonomicznym, jakości życia chorych oraz współistniejących zaburzeń depresyjnych. Dodatkowo mgr Anna Grajewska sformułowała 7 wielopłaszczyznowych celów szczegółowych:

1. analizę aspektów klinicznych związanych z przebiegiem łuszczycy, czasem trwania, charakteru, rodzaju i postaci choroby oraz zagadnień dotyczących towarzyszących chorym objawów,
2. analizę nasilenia choroby i przyczyn jej nasilenia,
3. analizę i ocenę leczenia i metod terapii łuszczycy z uwzględnieniem częstotliwości korzystania z opieki medycznej, oceny skuteczności terapii, przestrzegania zaleceń lekarskich oraz źródeł informacji na temat choroby,
4. analizę i ocenę wpływu choroby na koszty ponoszone przez chorych na łuszczycę,
5. analizę występowania chorób współistniejących w przebiegu łuszczycy,

6. ocenę jakości życia z uwzględnieniem utrudnień w codziennym funkcjonowaniu, odczuć i emocji, jakie towarzyszą chorym, negatywnego wpływu łuszczycy na postrzeganie własnego obrazu ciała i samooceny oraz
7. analizę i ocenę aspektów zdrowia psychicznego chorych na łuszczycę, w tym korzystania z pomocy specjalistów zdrowia psychicznego oraz kosztów z tym związanych.

W rozdziale „Materiały i metody” Doktorantka przedstawiła metodologię przeprowadzonego badania, które było badaniem ankietowym opartym na kwestionariuszu autorskim zawierającym 59 pytań (pytania zamknięte, półotwarte, z szeregowaniem) podzielonych na 8 bloków tematycznych (charakterystyka grupy badanej, przebieg łuszczycy, przyczyny i okresy zaostrzeń oraz nasilenia, leczenie i metody terapii, opieka medyczna a koszty ponoszone przez chorego, choroby współistniejące w łuszczycy, ocena jakości życia, zdrowie psychiczne i koszty ponoszone przez chorego) oraz na kwestionariuszu DLQI (ang. *Dermatology Life Quality Index*) zawierającym 10 pytań określających wpływ dermatozy na codzienne funkcjonowanie pacjentów. Arkusze obydwu ankiet umieszczono na końcu rozprawy (strony od 274 do 284). Mgr Anna Grajewska przedstawiła w tym rozdziale również wykorzystane do analizy metody statystyczne. Na przeprowadzenie badań uzyskano pisemną zgodę pacjentów oraz zgodę Komisji Bioetycznej UMB nr APK.002.252.2024.

Rozdział „Wyniki” stanowi 100 stron dysertacji. Poza opisami słownymi otrzymane wyniki przedstawiono za pomocą 100 rycin i 94 tabel, dzięki czemu tak ogromna ilość danych jest czytelna i przejrzysta. Mgr Anna Grajewska wykazała istotne statystycznie różnice we wszystkich 8 blokach tematycznych ankiety autorskiej oraz kwestionariusza DLQI.

W rozdziale „Dyskusja” Pani mgr Anna Grajewska wnikliwie omówiła uzyskane wyniki. Prawidłowo dokonała analizy otrzymanych wyników z danymi pochodzącymi z dostępnego piśmiennictwa krajowego i zagranicznego. Dyskusja jest bardzo dojrzała naukowo i pokazująca zaznajomienie Doktorantki z tematem w odniesieniu do wyników opublikowanych przez innych badaczy. Doktorantka prawidłowo stosuje nomenklaturę fachową i opanowała technikę pisania tego typu prac, co świadczy o opanowaniu warsztatu badawczego i znajomości literatury.

Piśmiennictwo wykorzystane w dysertacji stanowią w 72% artykuły, w 68% pozycje anglojęzyczne, w 58% pochodzące z ostatnich 5 lat, zaś w 90% z ostatnich 10 lat.

Rozprawę kończy 10 prawidłowo sformułowanych wniosków. Podobnie jak cele szczegółowe postawione na początku pracy wnioski są bardzo rozbudowane i wielowątkowe. Stwierdzam, że wnioski odpowiadają postawionym celom pracy.

Niestety Doktorantka nie ustrzegła się niedociągnięć w tworzeniu przedstawionej do oceny dysertacji, gdyż występują nieliczne błędy edytorskie, interpunkcyjne oraz językowe. Jednakże nie umniejszają one merytorycznej wartości dysertacji.

Podsumowując stwierdzam, że praca napisana jest zgodnie z wymogami, Doktorantka pokazała, że posiada wiedzę i doświadczenie naukowe, co umożliwiło prawidłowo zaplanować badania, przeprowadzić je i na podstawie otrzymanych wyników poprawnie sformułować wnioski. Dlatego **oceniam pracę pozytywnie**.

Biorąc pod uwagę wszystkie elementy przeprowadzonej oceny z pełną odpowiedzialnością stwierdzam, że rozprawa doktorska **Pani mgr Anny Grajewskiej pt. „Aspekty kliniczne i ekonomiczne zaburzeń depresyjnych u chorych na łuszczycę”** spełnia wymogi określone w obowiązujących przepisach prawa. Mam więc zaszczyt i przyjemność wnioskować do Wysokiego Senatu Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku o dopuszczenie Pani mgr Anny Grajewskiej do dalszych etapów postępowania o nadanie stopnia doktora i jednocześnie wnioskuję o wyróżnienie tej pracy doktorskiej.

dr hab. n. med. Małgorzata Knaś-Dawidziuk, prof. AŁ